

**GODIŠNJA SKUPŠTINA SAVEZA DRUŠTAVA
ARHIVSKIH RADNIKA HRVATSKE (SDARH)
(STUBIČKE TOPLICE, 6—7. 12. 1979. G.)**

U prisustvu predstavnika svih Društava arhivskih radnika republika i pokrajina, Saveza društava arhivskih radnika Jugoslavije, predstavnika društveno političkih organizacija općine Donja Stubica, te velikog broja arhivskih radnika naše Republike u Stubičkim Toplicama je 6. prosinca 1979. održana godišnja skupština SDARH.

Dnevni red Skupštine:

1. Izbor organa Skupštine
2. Razmatranje prijedloga izmjena i dopuna Statuta SDARH
3. Izvještaj Izvršnog odbora o radu SDARH od 1977.
4. Izvještaj o financijskom poslovanju SDARH
5. Izvještaj nadzornog odbora
6. Diskusija o izvještajima
7. Davanje razriješnice organima SDARH
8. Izbori za organe SDARH

Nakon izbora organa Skupštine, radna grupa za izmjenu i dopunu Statuta SDARH (Glavina, Kapović, Vlahov) predložila je Skupštini izmjenu i dopunu Statuta u onim njegovim dijelovima koji određuju rukovođenje Savezom na osnovi delegatskog sistema i kolektivnog rukovođenja. Nakon iznesenog prijedloga izmjena i dopuna Statuta Skupština je jednoglasno prihvatila prijedloge i usvojila Statutarnu odluku o izmjenama i dopunama Statuta SDARH.

Izvještaj Izvršnog odbora SDARH o radu SDARH u proteklom razdoblju podnio je predsjednik Marijan Rastić.

Savez društava arhivskih radnika Hrvatske u izvještajnom je razdoblju od 1977 — 1979. g. u zajednici sa Savezom društava arhivskih radnika Jugoslavije, odnosno sa Društvom arhivskih radnika Zajednice općina Rijeka pripremio ili uzeo učešće na savjetovanjima arhivskih radnika u Dubrovniku i Opatiji. Osim jubilarnih referata (povodom 700-godišnjice Historijskog arhiva Dubrovnika i 35-godišnjice prisajedinjenja Istre i Rijeke Hrvatskoj i Jugoslaviji i obljetnica Historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu), podneseni su i stručni referati; vođene su značajne rasprave o dosadašnjim iskustvima u primjeni normi i standarda u radu u arhivima, o nagrađivanju prema rezultatima u radu, te o izradi opće i posebnih lista sa rokovima čuvanja građe. Značajna je bila i rasprava o potrebi standardizacije poslova u arhivskim ustanovama, što implicira i sve veću integraciju naše službe u cjelini, dok za neke vidove djelatnosti i standardizaciju opreme i repromaterijala (fotolaboratoriji, preparatorske radionice i sl.).

U 1979. g. Savez se je angažirao u organizaciji savjetovanja sa temom: Stanje i problemi arhivske građe u srednjoj Dalmaciji, temom koja je, nakon širokih i vrlo korisnih konzultiranja prerasla u širu temu: O stanju i zaštiti spomeničkih cjelina srednedalmatinskog područja na kojoj su, osim arhivista angažirani konzervatori, Zavod za zaštitu prirode, bibliotekari, Sveučilište u Splitu i ostali. Problematika zaštite spomeničkih cjelina na ovom području bit će osvijetljena sa arhivskog, bibliotečnog i konzervatorskog stajališta. U Splitu je formiran Odbor koji treba pripremiti ovo savjetovanje. Zbog korisnog proširenja problematike skup je odgođen u dva navrata, te je kao konačni termin njegovog održavanja prihvaćen listopad 1980. g. Zbog društvenih potreba sveobuhvatnog razmatranja problema zaštite spomeničkih cjelina na određenoj regiji potrebno je da i slijedeća savjetovanja SDARH imaju takve ambicije.

Izvršni odbor Saveza je prema Statutu Saveza delegatsko tijelo sastavljeno od delegata Društva arhivskih radnika sa područja SR Hrvatske. Nažalost, kako i do ove god. Skupštine nisu formirana sva društva arhivskih radnika u Hrvatskoj, to u radu Izvršnog odbora učestvuju i predstavnici radnika iz arhivskih ustanova onih regija gdje još nije formirano Društvo.

U izvještajnom razdoblju Izvršni odbor sastao se je ukupno sedam puta. Na njegovim sastancima dominirala su organizaciona i stručna pitanja vezana uz rad Saveza. Izvršni odbor raspravljao je programe rada i godišnje izvještaje Saveza, programe rada i izvještaje sekcija, programe i izvještaje o radu Saveza društava arhivskih radnika Jugoslavije, te njegovih stručnih tijela u kojima surađuju naši predstavnici, te organizaciona pitanja. Razvijanje međurepubličkih odnosa sa srodnim arhivskim društvima bio je također predmet rasprave Izvršnog odbora Saveza. Naime, Izvršni odbor Saveza stoji na stanovištu da se međurepublička suradnja ne bi trebala kretati samo u okvirima međusobnih posjeta arhivskih radnika među republikama, već bi ti kontakti trebali imati i određeni radni karakter.

Od stručnih pitanja o kojima je Izvršni odbor Saveza posebno raspravljao ističemo zaštitu Arhivsko-registraturne građe izvan arhiva, pravne aspekte mikrofilmovanja arhivsko-registraturne građe, arhivi u sistemu moderne informatike, norme i standardi u arhivskoj službi Hrvatske, nagrađivanje u arhivima prema rezultatima rada, izrada pregleda arhivskih fondova i zbirki u arhivima SRH, Vodič za povijest nacija, itd. Posebna sjednica Izvršnog odbora Saveza bila je posvećena razmatranju pružanja pomoći arhivske službe SRH postradalim područjima u SR Crnoj Gori, a posebno arhivskoj službi ove Republike. Treba istaknuti da su arhivski radnici HA Dubrovnika i ovaj Savez bili među prvima na licu mjesta i učinili sve što se je u prvim trenucima ove katastrofe moglo učiniti. Izvršni odbor Saveza također je u dva navrata razmatrao i problematiku međunarodnih odnosa našeg Saveza.

U okviru SDARH djeluju odnosno formirane su četiri sekcije: Sekcija za proučavanje problema vezanih uz arhivsku i registraturnu građu u nastajanju, Sekcija za izradu i dopunu normi i standarda u arhivskoj službi SRH, Sekcija — Arhivi u sistemu moderne informatike, te Sekcija za građu društvenopolitičkih organizacija. Treba kazati da su prve dvije kroz cijelo izvještajno razdoblje radile veoma dobro, dok su druge sekcije ostale na tome da su formirane. U izvještajnom razdoblju sekcije su održale ukupno devet sastanaka, što je i rezultiralo njihovim doprinosom u akcijama Saveza, o kojima je bilo riječi.

U aktivnosti naših članova valja posebno istaknuti djelatnost naših radnika izvan Saveza društava. To se u prvom redu odnosi na učestvovanje na savjetovanjima o primjeni tehnike u uredskom poslovanju (Interbiro), modalitetima povezivanja biblioteka u arhivima u jedinstveni informativni sistem, te učestvovanje na Kongresu historičara u Novom Sadu.

Suradnja našeg Saveza sa ostalim arhivskim društvima u SFRJ bila je slaba. Ona se više manje svodila na prisustvovanje naših predstavnika na savjetovanjima tih društava kao promatrača. U izvještajnom razdoblju primili smo arhivske radnike SR Srbije prilikom njihovog posjeta Kumrovcu. Svakako da bi naše međusobne kontakte trebalo ojačati kroz različite oblike suradnje kao npr.: aktivno učestvovanje na savjetovanjima koja organiziraju ova Društva, organiziranje tematskih sastanaka stručnjaka i sl. Time se ne vrši samo korisna stručna suradnja već se i na taj način postižu značajni rezultati u domeni integracije arhivske službe u Jugoslaviji. Takva suradnja ima i svoj politički značaj.

Savez društava arhivskih radnika Hrvatske učestvovao je u izvještajnom razdoblju u radu Predsjedništva SDARJ i njegovim stručnim tijelima: Redakcija časopisa »Arhivist«, Komisija SDARJ za »Vodič izvora za povijest

nacija«, Komisija SDARJ za izradu prijedloga normi i standarda u arhivskoj službi SFRJ, Komisija SDARJ za konzervaciju i restauraciju, Komisija SDARJ za mikrofilmovanje, Komisija SDARJ za izradu lista registraturnog materijala sa rokovima čuvanja, Komisija za međunarodne odnose, te Komisija SDARJ za biblioteke u arhivima.

Sve Komisije SDARJ konstituirane su na principu učešća predstavnika pojedinih društava iz svih republika i pokrajina.

Na sjednicama Predsjedništva SDARJ često je bilo kritike na račun pojedinih komisija, obzirom da njihov rad nije tekao planiranim tempom i sa očekivanim rezultatima. To se u prvom redu odnosi na rad Komisije za izradu lista i Komisije za međunarodne odnose.

Program međunarodne suradnje Saveza kojega je zacrtala godišnja skupština u Karlovcu 1977. godine, bio je aktiviranje naših predstavnika na raznim međunarodnim skupovima u godinama koje su dolazile. Nažalost, sve je uglavnom završilo na učešću pojedinih naših predstavnika u raznim međunarodnim arhivskim tijelima i to više na inicijativu tih međunarodnih tijela, a manje na inicijativu našeg Saveza. O raznim međunarodnim skupovima saznajemo prilično kasno ili tek tada kada je u tim međunarodnim tijelima već sve dogovoreno mimo nas. Kao primjer iznosim naš pokušaj učestvovanja na Kongresu MAS-a u Londonu 1980. g. U izvještajnom razdoblju naročito je aktivna bila Sekcija za privredne arhive MAS-a koja je održala tri sastanka: u Belgiji, Danskoj i Maleziji. Na tim sastancima učestvovao je i naš predstavnik drug Nemeth Krešimir.

Iako nedugo formirana, sa relativno malim brojem članova neka Društva arhivskih radnika naše Republike postigla su značajne rezultate u radu. To se u prvom redu odnosi na Društvo arhivskih radnika Zajednice općina Rijeka. Društvo je u izvještajnom razdoblju održalo tri savjetovanja na kojima je održano 41 referat ili saopćenje sa oko 300 učesnika, te učestvovalo u organiziranju Pazinskog memorijala u 3 navrata. Naročito je značajna aktivnost Društva vidljiva u domeni propagande zaštite arhivske građe kroz predavanja učenicima srednjih škola, te studentima viših i visokih škola. Na predavanjima je Društvo okupilo preko 1.500 slušača.

Društvo arhivskih radnika Zagreba organiziralo je predavanje pod naslovom »Povezanost arhivistike, informatike i elektronske obrade podataka«, te organiziralo za svoje članove stručno putovanje koje je obuhvatilo arhive u Trstu i Veneciji.

Društvo arhivskih radnika Dubrovnik organiziralo je u zajednici sa Istorijskim arhivom u Beogradu 2 stručne ekskurzije.

Dobri rezultati u radu ovih Društava pokazuju put kojim Društva trebaju ići u budućnosti.

U nastavku Izvještaja predsjednik je skrenuo pažnju Skupštini na nekoliko problema koje će SDARH trebati rješavati.

Zakon o udruženjima građana i odluka godišnje skupštine SDARH u Karlovcu o transformaciji Društva arhivskih radnika na samoupravnim osnovama i na delegatskom principu još nije do kraja provedena. Sve ranije Podružnice još se nisu reorganizirale kao Društva u sastavu Saveza društava arhivskih radnika Hrvatske. Relativno mali broj članova tih Podružnica, ocijenjeno je u Karlovcu, ne može biti smetnja ovoj transformaciji, ako se postojeći broj članova shvati kao kadrovska osnova za prerastanje tih Podružnica u Društva uvećavajući se sa radnicima u registraturama i drugima koji na bilo koji način dolaze u kontakt sa arhivskom i registraturnom građom i arhivima. Sasvim je izvjesno da se uvećanje broja članova u Društvima može postići samo u konkretnoj akciji, realizacijom takvih programa rada koji će okupiti u Društvima i druge strukture, osim arhivske. Društva i bivše Podružnice trebaju se otvoriti prema problemima svoje regije (na-

ravno, sa aspekta interesa zaštite arhivske i registraturne građe i jednog šireg koncepta prisutnosti arhivske službe u kulturnim zbivanjima) i na društveno korisnim akcijama uvećavati broj svojih članova. Ako u centru rada Društva, stavljamo probleme koji ne doprinose izloženoj zadaći, to će Društva u vrlo kratko vrijeme izgubiti i dio postojećeg članstva. Već sada jedan broj radnika zaposlenih u arhivskoj službi nisu učlanjeni u pojedino Društvo. Postavlja se pitanje ako nemamo čak ni takve programe na kojima se mogu angažirati arhivski radnici, kako možemo onda očekivati da u realizaciji tih programa učestvuju i oni koji nisu arhivski radnici.

Sekcije Saveza koncipirane su kao stalna stručna tijela Saveza koja permanentno prate i istražuju probleme u određenoj oblasti stručnog rada. Dosadašnja iskustva koja proizlaze iz rada Sekcija mogu se rezimirati:

a) kao vrlo pozitivna, jer na određenim stručnim pitanjima vežemo izvjestan broj specijalista za tu problematiku, pa se dosljedno tome mogu očekivati i adekvatni rezultati,

b) Sekcije pokazuju, nakon što su formirane, nedovoljnu samoinicijativu u praćenju problema u čitavoj jednoj skali (od tehničkih do sadržajnih).

Zadnjih godina u našem Savezu sve je prisutnija kritika koja se odnosi na stupanj naše organiziranosti. U toj kritici značajno mjesto daje se rezultatima koje je postigla arhivska služba u nekim drugim republikama. Ti uspjesi, navodi se, rezultat su njihove bolje organiziranosti. Zajednice arhiva formirane u nekim republikama i pokrajinama na osnovu zakonskih propisa djeluju vrlo ažurno po nizu pitanja, što je evidentno u provedbenim propisima, analizama, kao i u nizu poslova koje su te zajednice preuzele da ih za arhive okupljene u toj Zajednici urade (nacrti normativnih akata, analize planova i sl.).

Smatramo da problem nije u organiziranosti, već u efikasnosti postojećih organizacionih formi, odnosno tko i koliko obavlja svoje, Zakonom i drugim aktima, zacrtane obveze. Imamo osmišljenu i racionalnu mrežu arhiva u SR Hrvatskoj. Arhivski savjet Hrvatske, Savez društava arhivskih radnika Hrvatske i Društva. Arhiv Hrvatske sa svojim funkcijama. Delegates i izabrane predstavnike u nizu samoupravnih i drugih organa. Da li je u toj organizacionoj shemi potrebno oformiti još neko tijelo, npr. Zajednicu arhiva? Razlog za formiranje Zajednice ne može biti neaktivnost postojećih tijela i organa. To može stvoriti zatvoreni krug: formirajmo Zajednicu, pa ako ona ne radi (a to ćemo konstatirati nakon par godina) — stvorimo neki novi organ. Itd. Rezultat: bavimo se formom, a ne sadržajem — meritornom stvari: radom. Bitno je racionalizirati poslove i forume. Tijela i organi koje izaberemo moraju raditi poslove za koje su izabrani. Ako to ne rade, ili ne dijele sudbinu svih zaposlenih u službi — neka odu sa svojih funkcija. Mi smo protiv formiranja bilo kakvih zajednica, kako one na nivou republike, tako i savezne, ako prije ne utvrdimo što će one raditi u kontekstu postojećih organa i organizacija. Savez društava naše republike je prema Zakonu udruženje građana, a to znači da ne treba i ne smije obavljati poslove drugih organa itd. U međuvremenu Arhivski savjet Hrvatske se ne sastaje, osnovni problemi službe (kadrovski, prostorni, materijalni) ne rješavaju se, ili su više manje prepušteni inicijativama pojedinih arhiva, problemi stručnog rada u arhivima poprimaju alarmantne dimenzije itd. Prema tome, predlažemo formiranje radne grupe koja treba ispitati sve postojeće forume kroz koje djelujemo i na osnovi analize predložiti da li ići u formiranje Zajednice arhiva SR Hrvatske ili tu ideju odbaciti.

Samoupravna grupacija koja objedinjuje zavode za zaštitu spomenika kulture, zavode za zaštitu prirode i arhive, zadnjih godina ne pokazuje znakove svog života. Ovakva kakva je ona teško može biti jedna od organizacio-

nih formi kroz koju bi naša služba mogla ventilirati svoju problematiku. Vjerojatno ju je trebalo orijentirati u pravcu aktiviteta za osnivanje SIZ za zaštitu spomenika kulture na nivou republike, koristeći pri tom i određene diskusije koje su se o toj mogućnosti i vodile u raznim tijelima. Trebalo je više tražiti zajedničku akciju članova grupacije oko onoga što nas povezuje, a ne natezati se oko »aneksa«. Loša iskustva koja imamo na tom planu ne trebaju biti uzrokom da se ne zatraži od ove grupacije da preispita svoje djelovanje i položi račun o svom radu. Sasvim je sigurno da nam ovako koncipirana grupacija sa ovakvim usmjerenjem i rezultatima rada i nije potrebna.

Potrebno je ovdje osvrnuti se i na rad Komisije RSIZ-a za arhivsku djelatnost. Na početku ovoga rada Komisija je izradila elemente za izradu programa arhivskih ustanova koji su obuhvatili ono što Zakon o zaštiti arhivske građe i arhivima naziva osnovnom djelatnošću arhiva. Praktičnih primjedaba od strane arhivskih ustanova nije bilo. Ali, u svojem djelovanju Komisija je u niz navrata morala rješavati prave rebuse koji su joj iz pojedinih arhivskih ustanova dostavljani kao programi rada tih ustanova. Da li se može smatrati opravdanim traženje cca 300 mil. starih dinara od Republičkog SIZ-a za kulturu na dva komada papira. Bez obrazloženja i bez onoga što se je tražilo kao osnov tim programima. Kakav je to program rada arhiva, ako 40% ukupnog radnog vremena Arhiv troši na izdavanje potvrda građanima? Radi li se o arhivskoj ili o nekoj upravnoj instituciji? Ako je to zaista potrebno neka takve troškove pokriva Uprava, a ne RSIZ u oblasti kulture. Komisija i stručne službe često su se našle pred zahtjevima za financiranje većeg broja radnika od dogovorenog, a da o podacima o stručnoj spremi radnika u arhivima kako ih neke ustanove prikazuju možemo govoriti samo sa čuđenjem.

Komisija je tražila od svake arhivske ustanove da izradi pregled stupnja sređenosti fondova i zbirki kao polazne točke sa koje se može ocijeniti izvršeno u izvještajnim razdobljima. Da li je taj pregled dobila? Nije! Komisija nije uspjela realno valorizirati sve ponuđene programe. Kao rezultat ovih svih okolnosti imamo niz prigovora od strane arhivskih ustanova na financiranje njihovih programa, ali i činjenicu (prema podacima iz završnih računa arhiva za 1978.) da prosjek OD u dvije arhivske ustanove u SRH bude različit čak za 2.600 dinara, što svakako nije rezultat razlike u postignutim rezultatima u radu.

Razvitak samoupravnih odnosa u arhivskoj službi traži uključivanje svih društvenih struktura u razmatranje stanja u kojem smo se našli. Suočeni sa takvim stanjem u Karlovcu smo formirali Aktiv SKJ od svih komunista u našoj službi sa zadatkom da razmotri postojeće stanje i odredi akciju i zadatke komunistima u ovoj oblasti. Dalje od toga nismo došli.

Vjerujemo da je Savez svojim radom u protekle dvije godine učinio niz korisnih poslova, pokrenuo rješavanje niza pitanja, ali što je možda i najvažnije, on je stvorio klimu povjerenja koja će omogućiti uspješnije djelovanje Saveza i arhivske službe u budućnosti.

Izvještaje o svom radu u organima SDAR Jugoslavije podnijeli su Modrušan, Ribkin, Kolarević-Kovačić i Nemeth.

Skupštini su podneseni financijski izvještaj o poslovanju SDARH i izvještaj Nadzornog odbora.

U diskusiji o podnesenim izvještajima učestvovali su Androić, Zatezalo, Vlahov, Kasabašić, Jurlina, Ukrainček (tajnik RSIZ-a u oblasti kulture), Glavina i Kapović. Nakon diskusije Skupština je prihvatila izvještaj i razriješila svoje dosadašnje organe. Nakon provedenih izbora izabrani su i novi organi SDARH. Za prvog predsjedavajućeg izabran je Kapović Mato, a za drugog Giron Antun. Tajnik Saveza je Paver Josipa, a blagajnik Skoko Katica. Novi

izvršni odbor sačinjavaju delegati: Grabar Mato (Zagreb), Vlahov Dražen (Rijeka-Pazin), Usmiani Ante (Zadar), Karanović Hania (Split), Ficović Ivo (Dubrovnik), Čalić Josip (Sl. Brod), Sršan Stjepan (Osijek), Vinković Vladimir (Bjelovar), Miholović Katica (Karlovac) i Androić Mirko (Varaždin). Za predsjednika Nadzornog odbora izabrana je Modrić Ljiljana, a Suda časti Margetić Marija.

Na kraju godišnje skupštine pročitana je pozdravni telegram upućen drugu Titu.

Savjetovanje SDARH organizirano tom prilikom raspravljalo je o

- Prijedlogu za formiranje zajedničkog pristupa za izradu lista registraturne građe u SRH (u ime radne grupe podnio Eržišnik)
- Rezultati automatske obrade podataka kao arhivska građa — Kasašić
- Problematika mikrofilmovanja dokumentacije u radnim organizacijama — Senčić
- 80 godina »Arhivskog vjesnika« — Pandžić.

Marijan Rastić